

3. K. Kitsmarishvili, Personnel Management. "Samartliani Sakartvelo", 2013.

4. Personnel Management: Manual for high schools/ edited by T.I. Bazarov, B.L. Eremin. M.: 2001.

5. T.I. Bazarov, The psychological facets of a changing organization. M.: Aspect Press, 2007.

LABOR STIMULATING SYSTEM

**IULIA TEDEEVI, PhD, Associate Professor of
Georgian Aviation University**

RESUME

The stimulation of labor is the way of employee's remuneration in exchange for the participation in the company, based on the comparison of the labor efficiency with the requirements of technology. The remuneration system is composed of the financial remuneration (fixed and variable compensation) and benefits (provided to employees) together composing the total compensation. This system also includes nonfinancial encouragements (acknowledgement, praising, broadening responsibility and personal growth) and very often – the procedures on management of performance indicators.

Key words: salary, labor incentives, stimulation, grading system, social benefits, basic salary.

სიღარიბე და უმეოწაველების უთანაბრობა საქართველოში

შოთა გურული
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

უკვე დიდი ხანია აღიარებულია, რომ სიღარიბე პრობლემაა, არა მხოლოდ ღარიბი ქვეყნებისათვის, არამედ მთელი მსოფლიოსათვის. გამომდინარე იქიდან, რომ სიღარიბის სხვადასხვა სახეები არსებობს და შესაბამისად გამომწვევი მიზეზებიც მრავალფეროვანია, მისი დამარცხება ადვილი არ არის. რიგ ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებშიც კი მწვავედ დგას სიღარიბის პრობლემა, რაც კიდევ ერთი დასტურია იმისა, რომ სიღარიბის დასაძლევად მხოლოდ ეკონომიკური სიძლიერე არ კმარა. ამისათვის უფრო რთული და კომპლექსური ნაბიჯების გადადგმა არის საჭირო.

საქართველოში აბსოლუტური სიღარიბის მეთოდოლოგია მსოფლიო ბანკის მიერ შემუშავებულ საბაზისო მოთხოვნილებების მეთოდს ეფუძნება. სიღარიბის ზღვარი მოსახლეობის შემოსავლებისა და ხარჯების გათვალისწინებით, საარსებო მინიმუმის ღირებულების შესაბამისად განისაზღვრება. საქსტატის მონაცემებით, 2011-2015 წლებში აბსოლუტური სიღარიბის მაჩვენებელი ყოველწლიურად მცირდებოდა. თუმცა, 2016 წელს იმ მოსახლეობის წილი, რომელიც აბსოლუტური სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ ცხოვრობს 0.5 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა.

საკვანძო სიტყვები: სიღარიბე მსოფლიოში; მსოფლიო ბანკი; აბსოლუტური სიღარიბე; ფინანსური კრიზისი; ეკონომიკური ზრდა; სიღარიბე საქართველოში.

შესავალი

მსოფლიო ბანკის მეთოდოლოგიით, სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მიიჩნევა მოსახლეობის ის ნაწილი, რომელიც დღიურად 2.5 საერთაშორისო დოლარზე ნაკლებს მოიხმარს. დღეს 3 მილიარდზე

მეტი ადამიანი ცხოვრობს დღეში 2.5 დოლარზე ნაკლები შემოსავლით და დაახლოებით 1.3 მილიარდი უკიდურეს სიღარიბეშია, რაც ყოველდღიურად შემოსავლის სახით 1.25 დოლარი ან ნაკლებია.

სიღარიბე დღესდღეობით კვლავ დიდი პრობლემაა მსოფლიოში და საქართველოშიც. უნდა აღინიშნოს, რომ 2010 წელს მსოფლიოს მოსახლეობის მხოლოდ 18% ცხოვრობდა სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ, 1990 წელს 36%-თან შედარებით. ეს პატარა გამარჯვებაა, მაგრამ პროგრესი ნელია.

მსოფლიო ბანკის მიზანია, რომ 2020 წლისთვის გლობალურ სიღარიბე 9%-მდე და 2030 წლისთვის 3%-მდე შეამციროს. ისინი გეგმავენ, რომ მეტი ყურადღება გაამახვილონ დაბალშემოსავლიანი მოსახლეობის 40%-ზე, რათა ხელი შეუწყონ მათი შემოსავლების ზრდას. ეს კი, თავის მხრივ, გაზრდის საშუალო ფენას და ამაღლებს საერთო კეთილდღეობას.

საქართველო უკვე 25 წელია თანამშრომლობს მსოფლიო ბანკთან. ჯამურად, ამ პერიოდის განმავლობაში, მსოფლიო ბანკმა 4,3 მლრდ დოლარზე მეტის ინვესტიცია გააკეთა ჩვენს ქვეყანაში და 100-ზე მეტი პროექტი განახორციელა, საიდანაც მიმდინარე პროექტები 1 მილიარდ დოლარზე მეტია.

სიღარიბის დაძლევა კვლავაც რჩება საქართველოს, როგორც სუვერენული სახელმწიფოს, ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად. 2016 წლის გამოთვლებით,¹ ყოველი მეშვიდე ოჯახი ქვეყანაში საარსებო მინიმუმზე ნაკლებს მოიხმარდა. ამასთან, 2012-2014 წლებში მნიშვნელოვანი კლების შემდეგ, 2015-2016 წლებში სიღარიბის დონე არსებითად არ შეცვლილა, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ აღნიშნული კლება შეიძლება ეპიზოდურ ხასიათს ატარებდეს და სინამდვილეში არსებობს სიღარიბის მასშტაბის ზრდის სერიოზული რისკი. ვითარებას ართულებს ისიც, რომ 2014-2016 წლებში შეჩერდა ყველაზე მდიდარი და ღარიბი შინამეურნეოების შემოსავლების დონეებს შორის განსხვავების შემცირების ტენდენცია, რომელიც წინა წლებში შეინიშნებოდა. ყოველივე ეს სიღარიბის და უთანაბრობის პრობლემების შემდგომი ეკონომიკურ-სტატის-

¹ „ქრონიკული სიღარიბე და შემოსავლების უთანაბრობა საქართველოში“ - ეკონომიკურ-სტატისტიკური კვლევა გვ.5 - 2017

ტიკური კვლევისა და სიღარიბის შემსუბუქების უფრო ქმედითი პოლიტიკის გატარების აუცილებლობაზე მეტყველებს.

ძირითადი ტექსტი

სიღარიბე უაღრესად ფარდობითი ცნებაა და ზომვადი და არა-ზომვადი ფაქტორების მთელ რიგს შეიცავს. ამასთან, იგი სრულიად კონკრეტულ სოციალურ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ საფრთხეებს შეიცავს:

1. სიღარიბე და უთანაბრობა არსებითად აფერხებს სოციალურ განვითარებას - საზოგადოების ნაწილი ვერ მონაწილეობს სოციალურ ცხოვრებაში, ვერ ახერხებს საკუთარი შესაძლებლობების რეალიზებას, ინვესტიციას ადამიანურ კაპიტალში, რაც არსებითად აფერხებს სოციალური პროგრესის განვითარებას. განსაკუთრებით ნეგატიურია ქრონიკული სიღარიბის ზეგავლენა, ვინაიდან სოციალური რეგრესი სიღარიბეში ხანგრძლივი ცხოვრების გარდაუვალი შედეგია;

2. სიღარიბე და უთანაბრობა არსებითად აფერხებს ეკონომიკურ განვითარებას — მოსახლეობის მსყიდველუნარიანობა სიღარიბის დონის უკუპროპორციულია და რაც უფრო მაღალია სიღარიბე და უთანაბრობა, მით უფრო დაბალია მოსახლეობის მსყიდველობითი უნარი. ყოველივე ეს ავტომატურად ნიშნავს მოთხოვნის დაბალ დონეს და, შესაბამისად, ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვანი შემაფერხებელი ფაქტორია;

3. სიღარიბე და უთანაბრობა არსებითად აფერხებს პოლიტიკურ განვითარებას — რაც უფრო მაღალია სიღარიბე და უთანაბრობა, მით უფრო დაქსაქსული, პოლარიზებული და გაუცხოებულია საზოგადოება. მით უფრო ქაოსური და ურთიერთსაპირისპიროა ინტერესთა ჯგუფები, რაც არსებითად ართულებს პოლიტიკური კონსენსუსის მიღწევის შესაძლებლობას;

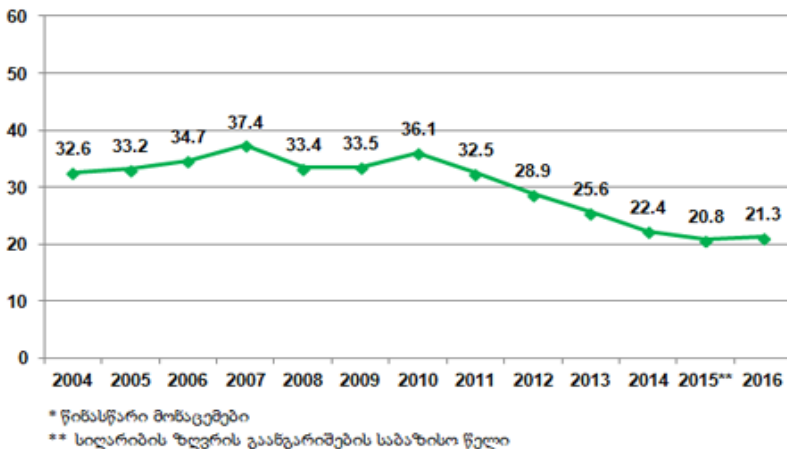
4. სიღარიბე და უთანაბრობა ზრდის საზოგადოების შიგნით დაპირისპირების მუხტს და აქედან გამომდინარე, სოციალური აფეთქების რისკს შეიცავს - რასაკვირველია, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ სიღარიბის რაღაც მაჩვენებლის პირობებში აუცილებლად მოხდება სოციალური აფეთქება, მაგრამ ის ქმნის საზოგადოე-

ბის შიდა დაპირისპირებისათვის ერთობ ნაყოფიერ ნიადაგს, რაც არსებითად უიოლებს საქმეს შიდა საზოგადოებრივი დაპირისპირების მოსურნე ინტერესთა ჯგუფებს.

ამ არასრული ჩამონათვალიდანაც ჩანს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია სიღარიბისა და უთანაბრობის ნეგატიური ზეგავლენა და რისკები და, აქედან გამომდინარე, რამდენად მნიშვნელოვანია ამ საკითხის დეტალური შესწავლა, ანალიზი და პრევენცია.

2017 წელს საქსტატმა სიღარიბის აბსოლუტური მაჩვენებლების წინასწარი მონაცემები გამოაქვეყნა. საქსტატის მონაცემებით, 2011-2015 წლებში აბსოლუტური სიღარიბის მაჩვენებელი ყოველწლიურად მცირდებოდა. თუმცა, 2016 წელს იმ მოსახლეობის წილი, რომელიც აბსოლუტური სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ ცხოვრობს 0.5 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და 21.3% შეადგინა. აღსანიშნავია, რომ სიღარიბის მაჩვენებელი განსაკუთრებით მაღალია სოფლად. 2016 წლის მონაცემებით, ქალაქში მცხოვრები მოსახლეობის 16.9% ითვლება ღარიბად, ხოლო სოფლად მცხოვრებლების 25.5%-ია ღარიბი.

გრაფიკი 1: სიღარიბის აბსოლუტურ ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის წილი წყარო: საქსტატი

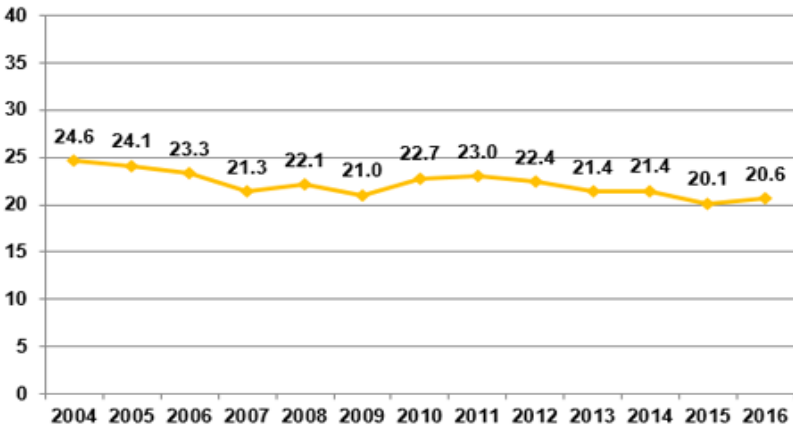
ბოლო წლებში სიღარიბის შემცირება მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგია. 2016 წელს სიღარიბის მაჩვენებლის

ზრდა კი, ეროვნული ვალუტის გაუფასურებას უკავშირდება.¹

2012 წლის მონაცემებთან შედარებით სიღარიბის აბსოლუტურ ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის წილი 28.9%-დან 21.3%-მდე შემცირდა, ანუ 7.6%. საქსტატი არ აქვეყნებს სიღარიბის რაოდენობრივ მაჩვენებელს, შესაბამისად, კონკრეტულად რამდენით ნაკლები ღარიბია დღეს ქვეყანაში, ამას დაზუსტებით ვერ ვიტყვი. თუმცა, კლების მაჩვენებელს მთლიანი მოსახლეობის რაოდენობას თუ შევადარებთ, დღეს დაახლოებით 282 ათასით ნაკლები ღარიბია², ვიდრე 2012 წელს იყო.

როდესაც იზრდება ეკონომიკა და ერთ სულ მოსახლეზე შემოსავალი, სიღარიბის მაჩვენებელიც ლოგიკურად მცირდება. 2008 წლის აგვისტოს ომისა და მსოფლიო ფინანსური კრიზისის შემდეგ (რომელთაც ჰქონდათ გამალარიბებელი ეფექტი), მხოლოდ 2011 წლიდან დაიწყო საქართველოში სიღარიბის შემცირება და ეკონომიკური ზრდა. ეს ტენდენცია 2016 წლამდე შენარჩუნდა.

გრაფიკი 2: მედიანური მოხმარების 60%-ს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის წილი. წყარო: საქსტატი

1 „2016 წელს სიღარიბის მაჩვენებელი 0.5%-ით გაიზარდა.“ - <http://factcheck.ge>

2 საქსტატში დააზუსტეს, რომ ყველა წლის მონაცემების დაანგარიშებისას, მთლიანი მოსახლეობის რაოდენობად დაახლოებით 3.7 მლნ იყო განსაზღვრული.

სიღარიბის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი კრიტერიუმი არის ფარდობითი სიღარიბე, რომელიც აჩვენებს, მოსახლეობის შემოსავლებისა და ხარჯების შესაბამისობას მათ საშუალო მოხმარებასთან. საქსტატის მეთოდოლოგიით, ღარიბად ითვლება ის, ვინც მთლიანი მოსახლეობის საშუალო მოხმარების 60%-ზე ნაკლებს მოიხმარს.

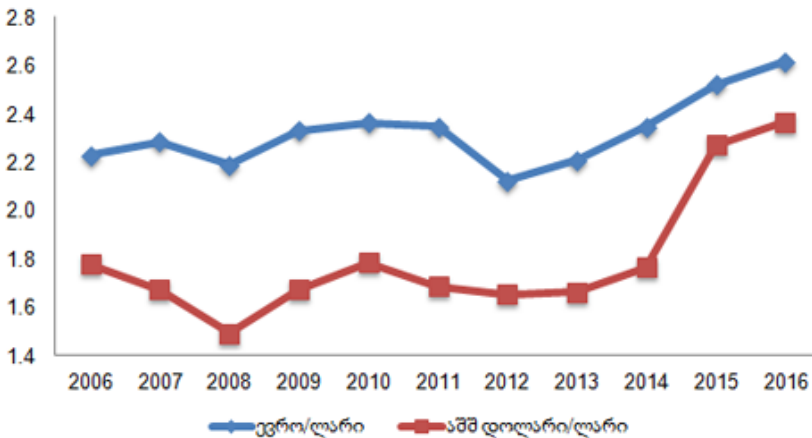
საქსტატის მონაცემებით, 2016 წელს ასევე 0.5 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა იმ მოსახლეობის წილი, ვინც საშუალო მოხმარების 60%-ზე ნაკლებს მოიხმარს.

მსოფლიო ბანკის კვლევის თანახმად, საქართველოში 2009 და 2010 წლებში სიღარიბის მაჩვენებლები გაიზარდა, რაც სწორედ ომის შემდგომი პერიოდსა და მსოფლიო ფინანსური კრიზისის გავლენა იყო. 2011-2014 წლებში სიღარიბის მაჩვენებელი 46.7%-დან 32.3%-მდე შემცირდა. მსოფლიო ბანკის პროგნოზით, სიღარიბის შემცირება შემდგომ წლებშიც უნდა გაგრძელებულიყო, თუმცა, 2016 წელს პირიქით მოხდა და სიღარიბის მაჩვენებელი გაიზარდა. ამის მიზეზი შეიძლება ყოფილიყო ვალუტის გაუფასურება, რომელმაც მოსახლეობას ჯანდაცვის, სურსათისა და ტრანსპორტის ხარჯები, ასევე საბანკო სესხები გაუძვირა.

2016 წელს იმ მოსახლეობის წილი, რომელიც აბსოლუტური სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ ცხოვრობს, 0.5 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და 21.3% შეადგინა. 2012 წლის შემდეგ, აბსოლუტური სიღარიბის მაჩვენებელი 7.6 პროცენტული პუნქტით შემცირდა. თუმცა, ეს იყო არსებული ტენდენციის გაგრძელება. ქვეყანაში სიღარიბის შემცირების ტენდენცია 2011 წლიდან დაიწყო.

ეკონომიკის უფრო მაღალი ტემპით ზრდის შემთხვევაში, ან არსებული ეკონომიკური ზრდის ტემპის შენარჩუნების შემთხვევაში, სიღარიბის მაჩვენებელი დიდი ალბათობით უფრო მეტად შემცირდებოდა. მეტიც, რომ არა ლარის დევალვაცია, 2016 წელს სიღარიბის მაჩვენებელი არათუ გაიზრდებოდა, არამედ შემცირდებოდა.

გრაფიკი 3: ლარის გაცვლითი კურსი აშშ დოლართან
და ევროსთან. წყარო: საქსტატი

დასკვნა

არსებული მაგალითის და 2017 წელს ეროვნული ვალუტის კურსის გაუფასურებიდან გამომდინარე, უნდა ველოდოთ სიღარიბის მაჩვენებლების კიდევ უფრო ზრდას. შედარებისათვის, 2015 წელს 1 აშშ დოლარის საშუალო წლიური ღირებულება 2.2702 ლარს შეადგენდა. 2016 წელს კი, 0,0665 პუნქტით გაიზარდა და 2.3667 ლარი შეადგინა, რაც მთავარ მიზეზად დასახელდა აბსოლუტური სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მცხოვრები მოსახლეობის მონაცემების 2015 წელთან შედარებით 0.5 პროცენტული პუნქტით გაზრდისას. 2017 წლის 10 თვის მონაცემებით კი 1 აშშ დოლარი საშუალოდ 0,1253 პუნქტით, 2,492 ლარამდეა გაზრდილი.

ლიტერატურა

1. სიღარიბის აბსოლუტური მაჩვენებლები
<http://www.geostat.ge/?action=news&lang=geo&npid=1146>
2. მონეტარული სტატისტიკა
http://geostat.ge/?action=page&p_id=316&lang=geo

3. საქართველოს ეროვნული ბანკი, სტატისტიკური მონაცემები

<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=304#depozitebi>

4. მსოფლიო ბანკი და საქართველო

<http://muchstudentworks.blogspot.com/2015/06/blog-post.html>

5. მსოფლიო ბანკისა და საქართველოს თანამშრომლობის პროგრამის მოკლე მიმოხილვა

http://siteresources.worldbank.org/INTGEORGIA/Resources/Georgia_Snapshot_Geo.pdf

6. მსოფლიო ბანკი

<http://www.worldbank.org/en/about/what-we-do>

7. მსოფლიო დათვლები

<http://www.theworldcounts.com/stories/Poverty-in-the-World-Today>

8. „ქრონიკული სიღარიბე და შემოსავლების უთანაბრობა საქართველოში“

<https://www.gfsis.org/files/library/pdf/Georgian-2509.pdf>

References

1. Absolute indicators of poverty, Geostat

<http://www.geostat.ge/?action=news&lang=geo&npid=1146>

2. Monetary statistics, Geostat

http://geostat.ge/?action=page&p_id=316&lang=geo

3. National bank of Georgia

<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=304#depozitebi>

4. World Bank and Georgia

<http://muchstudentworks.blogspot.com/2015/06/blog-post.html>

5. A brief overview of the World Bank and Georgia cooperation program

http://siteresources.worldbank.org/INTGEORGIA/Resources/Georgia_Snapshot_Geo.pdf

6. The World Bank

<http://www.worldbank.org/en/about/what-we-do>